

Πώς μπορούμε να αλλάξουμε τον κόσμο εάν δεν μπορούμε να αλλάξουμε τον εαυτό μας;

(παρουσίαση σε συζήτηση που διοργανώθηκε στο πλαίσιο του συνεδρίου του περιοδικού *Historical Materialism* στο Λονδίνο στις 6-9 Νοέμβρη 2014)

Παναγιώτης Σωτήρης

Η αντικαπιταλιστική Αριστερά στην Ευρώπη είναι σε κρίση. Από την κρίση της Διεθνούς Σοσιαλιστικής Τάσης, στην πολιτική κατάρρευση του Νέου Αντικαπιταλιστικού Κόμματος στη Γαλλία, στο θρυμματισμό των αριστερών τάσεων της Κομμουνιστικής Επανάστασης στην Ιταλία, στην αδυναμία της ANTPSYA να διευρύνει την επιρροή της, παρά τις τεράστιες ανακατατάξεις στην ελληνική κοινωνία, οι περισσότερες τάσεις που αναφέρονται στην επαναστατική κριτική του σοσιαλιστικού και κομμουνιστικού ρεφορμισμού και διεκδικούν την κληρονομιά του Μάη του 1968, αντιμετωπίζουν σήμερα μια βαθιά πολιτική κρίση.

Αυτό έρχεται σε αντίθεση με μια προηγούμενη περίοδο, από το δεύτερο μισό της δεκαετίας του 1990 και μετά, κατά την οποία η αντικαπιταλιστική Αριστερά είχε σημαντικό ρόλο στο κίνημα κατά της παγκοσμιοποίησης, ήταν πρωτοπόρα σε αγώνες στο εθνικό επίπεδο, έδρασε ως καταλύτης για ευρύτερες πρωτοβουλίες και σε ορισμένες περιπτώσεις είχε θετικά εκλογικά αποτελέσματα.

Αξιοσημείωτο είναι ότι αυτή η κρίση συμπίπτει με μια περίοδο όπου συνδυάζεται η συστημική πολιτική κρίση με μια εντυπωσιακή επιστροφή των μαζικών κινημάτων.

Με αυτή την έννοια το σχήμα που πρόσφατα πρότεινε ο Alex Callinicos, σύμφωνα με το οποίο η περίοδος της «καλής διάθεσης» στην αντικαπιταλιστική Αριστερά ήταν από το 1999 έως το 2005, σχηματικά από την εκλογική άνοδο της Γαλλικής Αντικαπιταλιστικής Αριστεράς (και της εμφάνισης του κινήματος κατά της παγκοσμιοποίησης) μέχρι την απόρριψη του Ευρωπαϊκού Συντάγματος στα δημοψηφίσματα του 2005, όσο και εάν όντως αποτυπώνει ένα χρονολόγιο μιας ορισμένης μορφής αντικαπιταλιστικής πολιτικής, στην πραγματικότητα υποτιμά τη σημασία και τις δυναμικές της τωρινής συγκυρίας.

Ποια καλύτερη συνθήκη θα μπορούσαμε να ελπίσουμε από αυτή με την οποία είμαστε σήμερα αντιμέτωποι, παρ' όλα τα προβλήματα, τις κρίσεις και τις ανεπάρκειές μας; Πραγματικά ρήγματα στη νεοφιλελεύθερη ηγεμονία, μια ανοιχτή κρίση της κύριας στρατηγικής του ευρωπαϊκού κεφαλαίου τις τελευταίες δεκαετίες, δηλ. της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης, κοινωνίες που αμφισβητούν τις βεβαιότητές τους, μια επιστροφή των μαζικών κινητοποιήσεων που σε ορισμένες περιπτώσεις πήρε έναν σχεδόν εξεγερσιακό χαρακτήρα, μια επιθυμία επανοικειοποίησης της δημοκρατίας, της λαϊκής κυριαρχίας και του δημόσιου χώρου, μια αυξανόμενη δυσπιστία απέναντι στους επαγγελματίες πολιτικούς και ένας διεθνής συσχετισμός δύναμης που όχι μόνο διαψεύδει κάθε αξίωση αμερικανικής παντοδυναμίας αλλά και προσφέρει σημεία αναφοράς αντιστάσεων από τη Γάζα μέχρι το Κομπάνι.

Φυσικά δεν υποτιμούμε τις άλλες πλευρές της συγκυρίας, όπως είναι η επιστροφή του αποκρουστικού προσώπου του φασισμού και της ανόδου της Ακροδεξιάς. Ωστόσο, και αυτό είναι έκφραση μιας βαθύτερης πολιτικής κρίσης και μιας αδυναμίας της ριζοσπαστικής και αντικαπιταλιστικής Αριστεράς να γίνει, με το δικό της προοδευτικό και χειραφετητικό τρόπο, έκφραση της δυσπιστίας απέναντι στα συστημικά κόμματα και τις πολιτικές τους.

Και αυτό μας φέρνει στη βασική πρόκληση. Γιατί βρισκόμαστε σε τόσο βαθιά κρίση; Γιατί, για παράδειγμα

ο ΣΥΡΙΖΑ, παρά την εντυπωσιακή δεξιά στροφή της ηγεσίας του, φαντάζει στα μάτια πολλών αγωνιστών διεθνώς ως το πιο πετυχημένο εγχείρημα αριστερής πολιτικής στην Ευρώπη σήμερα;

Νομίζω ότι ο βασικός λόγος των προβλημάτων μας βρίσκεται στα όρια της αντικαπιταλιστικής Αριστεράς από τη δεκαετία του 1990. Η αντικαπιταλιστική Αριστερά τις τελευταίες δεκαετίες ήταν κυρίως μια δύναμη αντίστασης, υποστήριξης των κινημάτων και γενικής ιδεολογικής υπεράσπισης του σοσιαλισμού και της επανάστασης. Μπορούσε να ήταν πολύ χρήσιμη για την οργάνωση αντινεοφιλελεύθερων κινημάτων και για τη στρατολόγηση αγωνιστών ιδιαίτερα μέσα σε ριζοσπαστικοποιημένα κινήματα της νεολαίας. Ωστόσο, στην πραγματικότητα δεν είχε στρατηγική.

Τα ερωτήματα της εξουσίας, της ηγεμονίας και της στρατηγικής έμεναν αναπάντητα, παρ' όλες τις εκκλήσεις αγωνιστών όπως ο Daniel Bensaïd να ανοίξει ξανά η συζήτηση πάνω στη στρατηγική.

Αυτή η απόσταση ανάμεσα στην καθημερινή τακτική, είτε στα κινήματα, είτε σε εκλογικούς συνασπισμούς, που κατά βάση βασίζονταν σε μια βασική αντινεοφιλελεύθερη ατζέντα, που ήταν η βασική μορφή «αντικαπιταλισμού» στη δεκαετία του 2000, και μια αφηρημένη υπεράσπιση της επαναστατικής πολιτικής, με όρους ιδεολογίας περισσότερο παρά πρακτικής, όρισε αυτό το στρατηγικό κενό.

Έτσι δεν μπορούσε να προσφέρει μια πραγματική εναλλακτική διέξοδο απέναντι στον πειρασμό για συνασπισμούς της μορφής «οποιοσδήποτε άλλος παρά», με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα την καταστροφική συμμετοχή της Κομμουνιστικής Επανίδρυσης στην Ιταλία στην κυβέρνηση Πρόντι (μια εκδοχή κυβέρνησης με βάση το σχήμα «οποιοσδήποτε εκτός του Μπερλουσκόνι»). Ούτε μπορούσε να ξεπεράσει τα όρια του σχήματος των «ενιαίων μετώπων ειδικού τύπου» όπως το Respect στη Βρετανία.

Επιπλέον, δεν μπορούσε να σκεφτεί με όρους ενός δυνητικού ιστορικού μπλοκ, δηλαδή του πώς μπορούμε να συναρθρώσουμε μια πλατιά συμμαχία των υποτελών τάξεων, με μια εναλλακτική αφήγηση για τις κοινωνίες. Όμως, πώς μπορούμε να προσφέρουμε μια εναλλακτική αφήγηση όταν η βασική προγραμματική τοποθέτηση της αντικαπιταλιστικής Αριστεράς στην Ευρώπη ήταν «αναδιανομή + υπεράσπιση των δημόσιων υπηρεσιών»; Δεν υποτιμώ αυτούς τους στόχους αλλά δεν αποτελούν εναλλακτικές αφηγήσεις. Δεν αποτελούν ένα ανταγωνιστικό κοινωνικό και πολιτικό παράδειγμα στο νεοφιλελευθερισμό.

Επιπλέον, ειδικά στην Ευρώπη, και παρά το γεγονός ότι η κορυφαία στιγμή ριζοσπαστικής αριστερής κινητοποίησης στην Ευρώπη ήταν η απόρριψη του Ευρωπαϊκού Συντάγματος, η αντικαπιταλιστική Ευρώπη υποτίμησε την κριτική της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης. Η εγκατάλειψη κάθε κριτικής στο ευρώ και η εξαπόλυση κατηγοριών σε όσους δοκίμασαν μια τέτοια κριτική ότι είναι «εθνικιστές» ή «σοσιαλσβινιστές» απλώς σήμαιναν ότι σε μια περίοδο αυξανόμενης απογοήτευσης και κρίσης του Ευρωπαϊκού Σχεδίου, ήταν μόνο η Άκρα Δεξιά με τον ψευδεπίγραφο «ευρωσκεπτικισμό» της (ψευδεπίγραφο εξαιτίας των προ-συστημικών και φιλοεπιχειρηματικών θέσεων της) που βγήκε στο προσκήνιο, κάτι που φάνηκε στις τελευταίες ευρωεκλογές.

Έτσι παραχωρήθηκε πολιτικός χώρος ώστε πολιτικές θέσεις όπως αυτές που εκφράζει ο ΣΥΡΙΖΑ να φαντάζουν ως αναμέτρηση με το ερώτημα της στρατηγικής παρότι δεν πηγαίνουν πέρα από το να επαναλάβουν παραλλαγές των γνωστών από τη δεκαετία του 1990 θέσεων για τη δυνατότητα μιας αντινεοφιλελεύθερης «προοδευτικής διακυβέρνησης». Σε μια περίοδο, όπου σε «αδύναμους κρίκους της αλυσίδας» η δυνατότητα να συνδυαστεί μια ριζοσπαστική αριστερή κυβέρνηση με μορφές λαϊκής εξουσίας από τα κάτω, θα μπορούσε να αποτελέσει την αφετηρία μιας ιδιαίτερα πρωτότυπης επαναστατικής ακολουθίας, η θέση σημαντικών τμημάτων της αντικαπιταλιστικής Αριστεράς στην Ευρώπη ήταν ότι στην πράξη τίποτα δεν μπορεί να γίνει και απλώς θα ζήσουμε μια επανάληψη της δεκαετίας του 1970.

Επιπλέον, αν και υπήρξαν σημαντικά μαζικά κινήματα τα προηγούμενα χρόνια, με όρους μεγέθους και

διάρκειας, αλλά και με όρους κοινωνικού και πολιτικού πειραματισμού με νέες μορφές δημοκρατίας, ισηγορίας, οριζόντιου συντονισμού, ανάδυσης νέων ηγεσιών, οι περισσότερες τάσεις της Αριστεράς, με την εξαίρεση της ισπανικής αντικαπιταλιστικής Αριστεράς, δεν έμαθαν στην πραγματικότητα κάτι από αυτά τα κινήματα, παρότι είχαν σημαντική συνεισφορά σε αυτά. Δεν έμαθαν από τις νέες μορφές δημοκρατίας, δεν ενσωμάτωσαν τις νέες ηγεσίες που αναδύθηκαν μέσα στο κίνημα, δεν προσπάθησαν να απαντήσουν στις στρατηγικές προκλήσεις που αυτά τα κινήματα έθεσαν. Τα είδαν μόνο ως κινήματα, όχι ως πειραματικές διαδικασίες. Αυτό είναι σε ευθεία σύγκρουση με τις μαρξιστική και λενινιστική παράδοση να βλέπουν τη συμμετοχή στα κινήματα ως μια μαθησιακή και μετασχηματιστική εμπειρία.

Κατά συνέπεια, οι σημερινές εκκλήσεις να «οικοδομήσουμε την οργάνωση» δεν εντοπίζουν το πραγματικό επίδικο. Όχι επειδή δεν έχουμε ανάγκη επαναστατικών οργανώσεων, αλλά αυτή είναι μόνο μία, και ίσως όχι η πιο σημαντική πλευρά της αναγκαίας ανασύνθεσης της αντικαπιταλιστικής Αριστεράς σήμερα. Επιπλέον, η νοοτροπία ότι κάθε ομάδα είναι ο φορέας της επαναστατικής αλήθειας και πρέπει να δυναμώσει μέσα στα ευρύτερα μέτωπα με τις άλλες τάσεις μέσα στα μέτωπα να αντιμετωπίζονται ως «ρεφορμιστικές» ή «ημιρεφορμιστικές» δεν βοηθάει στο να εκκινήσουμε ευρύτερες διαδικασίες ανασύνθεσης. Το ίδιο ισχύει και για τη νοοτροπία ότι αυτό που διακυβεύεται είναι η ιστορική δικαίωση ενός ιδιαίτερου ιστορικού ιδεολογικού ρεύματος. Χρειάζεται να σκεφτόμαστε με όρους ριζικής καινοτομίας.

Ποιο είναι το αποτέλεσμα αυτών των αδυναμιών της αντικαπιταλιστικής Αριστεράς; Το αποτέλεσμα είναι ότι σήμερα οι περισσότεροι άνθρωποι στην ευρωπαϊκή αντικαπιταλιστική Αριστερά να στρέφονται προς το ΣΥΡΙΖΑ, ως ένα παράδειγμα ελπίδας, παρότι η ηγεσία του ΣΥΡΙΖΑ έχει εγκαταλείψει τις περισσότερες ριζοσπαστικές τοποθετήσεις, έχει πλήρως αποδεχτεί το θεσμικό πλαίσιο της Ευρωζώνης και του χρέους και πρόσφατα αρνήθηκε να ενσωματώσει την εθνικοποίηση των τραπεζών και των στρατηγικών επιχειρήσεων στα άμεσα αιτήματα. Ή, για να δώσω ένα άλλο παράδειγμα, όλοι ακόμη διατηρούν μια ελπίδα για το σχέδιο του PODEMOS, παρά το γεγονός ότι η πολιτική γραμμή του έχει χάσει τις πιο ριζοσπαστικές αιχμές του και υπάρχουν ανοιχτά ερωτήματα για το μοντέλο ηγεσίας που επιλέχτηκε. Η απήχηση του ΣΥΡΙΖΑ ή του PODEMOS για αρκετούς αγωνιστές στην Ευρώπη δεν οφείλεται τόσο στις πραγματικές πολιτικές και στρατηγικές επιλογές αλλά σε δύο κρίσιμα στοιχεία: από τη μια, την προσπάθεια →→→ περισσότερο διακηρυκτική παρά έμπρακτη στο ΣΥΡΙΖΑ, περισσότερο πραγματική στο PODEMOS – να τεθεί μια πλατιά πολιτική διαδικασία που περιλαμβάνει μεγάλα τμήματα των κινήματων και από την άλλη την αναμέτρηση με το ερώτημα της πολιτικής και κυβερνητικής εξουσίας και δυναμικής της ηγεμονίας.

Ωστόσο, δεν εκτιμώ ότι η σήμερα ο γενικός κανόνας πρέπει να είναι η είσοδος ή ενσωμάτωση της αντικαπιταλιστικής Αριστεράς σε τέτοια πλατιά μέτωπα/ Ο λόγος είναι ότι παραμένει αναγκαία η αυτονομία μιας δυναμικά επαναστατικής στρατηγικής. Αυτή είναι μια πλευρά της αναγκαίας «επανάληψης του Λένιν» που σήμερα παραμένει επίκαιρη.

Σημαίνει αυτό αναδίπλωση στο σεχταρισμό; Η απάντηση είναι, με σαφήνεια, όχι! Η πρόκληση για την επαναστατική και αντικαπιταλιστική Αριστερά δεν είναι να διαλέξει ανάμεσα σε ευρύτερα εκλογικά μέτωπα και την παραδοσιακή εκδοχή της σχέτας. Η πρόκληση είναι να επεξεργαστούμε ένα εναλλακτικό σχέδιο για την Αριστερά και στοιχεία μιας δύναμης επαναστατικής στρατηγικής.

Πρώτα, από όλα πρέπει να στοχαστούμε με όρους ενός νέου ιστορικού μπλοκ. Στη δικιά μου ανάγνωση, αυτή η έννοια του Γκράμσι δεν είναι ούτε αναλυτική ούτε περιγραφική στη φύση της. Δεν αναφέρεται απλώς σε μια κοινωνική συμμαχία. Είναι μια στρατηγική έννοια που αναφέρεται στο πώς μπορούμε να έχουμε μια συνάντηση ανάμεσα σε μια πλατιά συμμαχία των υποτελών τάξεων, μια εναλλακτική αφήγηση για τις κοινωνίες και νέες μαζικές πολιτικές μορφές.

Με αυτή την έννοια, θα ήταν λάθος να υποτιμήσουμε, στο όνομα κάποιου ιδεότυπου για το «εργατικό

κίνημα» ή τη «γενική απεργία», αυτό το μαζικό αίτημα επανοικειοποίησης της λαϊκής κυριαρχίας που είδαμε σε πρόσφατα κινήματα, όπως αποτυπώθηκε στην επανοικειοποίηση του δημόσιου χώρου. Αντίθετα, θα είχε πολύ μεγαλύτερο ενδιαφέρον να στοχαστούμε ότι στις μορφές κοινής διαμαρτυρίας, αλληλεγγύης και δημοκρατικής ενόρμησης των σημερινών κινήματων μπορούμε να δούμε την ανάδυση εμβρυακών μορφών τέτοιων ιστορικών μπλοκ.

Μια τέτοια σύλληψη παραπέμπει και στη σημασία του πολιτικού προγράμματος. Αυτό δεν έχει να κάνει με μια «θεολογική» αντιμετώπιση των διατυπώσεων ούτε με κάποιο είδος επαναστατικής φαντασίωσης. Το μεταβατικό πρόγραμμα είναι η συνάρθρωση ανάμεσα στις εμπειρίες, τα αιτήματα, τους πειραματισμούς, τις μορφές συλλογικής επινοητικότητας που αναδύονται από το κίνημα, με τη συλλογική προσπάθεια να διακρίνουμε τους διαφορετικούς δρόμους που ανοίγονται για τις κοινωνίες μας. Είναι η συνάρθρωση των «ιχνών του κομμουνισμού» στους σύγχρονους αγώνες και τις μη εμπορευματοποιημένες συλλογικές πρακτικές, με την προσπάθεια των δυνάμεων της εργασίας να οδηγήσουν τις κοινωνίες σε εναλλακτικές διαδρομές, τόσο ως προς την κοινωνική οργάνωση όσο και ως προς τη διεθνή θέση.

Με αυτή την έννοια, μια σύγχρονη εκδοχή του μεταβατικού προγράμματος δεν μπορεί να περιοριστεί σε απλές εκκλήσεις για αναδιανομή και υπεράσπιση των δημόσιων υπηρεσιών. Πρέπει να είναι μια βαθύτερη αναζήτηση για ένα διαφορετικό δρόμο για τις κοινωνίες, συμπεριλαμβανομένου και ενός διαφορετικού οικονομικού και κοινωνικού υποδείγματος, βασισμένου πάνω στη δημοκρατική δημόσια ιδιοκτησία, την αυτοδιαχείριση, τα νέα δίκτυα διανομής και διαφορετικές κοινωνικές προτεραιότητες. Δεν πρόκειται να είναι ένας «εύκολος δρόμος». Απαιτεί μια αγωνιζόμενη κοινωνία που όντως αλλάζει αξίες, προτεραιότητες και αφηγήσεις. Θα απαιτήσει, επίσης, μια νέα ηθική της συλλογικής συμμετοχής και ευθύνης, του αγώνα και της στράτευσης στην υπόθεση της κοινωνικής αλλαγής. Για να το πούμε με τα λόγια του Γκράμσι, χρειάζεται ένας μετασχηματισμένος «κοινός νους» που γίνεται «καλός νους».

Στην Ευρώπη μια τέτοια κατεύθυνση επίσης σημαίνει τη ρήξη με τον εμποδωμένο επιθετικό νεοφιλελευθερισμό της Ευρωζώνης και γενικά τη «μειωμένη κυριαρχία» που επιβάλλεται από τις διάφορες συνθήκες που ορίζουν την τρέχουσα εκδοχή «ευρωπαϊκής διακυβέρνησης». Έχουμε μια ευκαιρία να συνδυάσουμε το αίτημα της κοινωνικής δικαιοσύνης και το αίτημα της λαϊκής κυριαρχίας.

Ωστόσο, μια τέτοια αντίληψη των προτεραιοτήτων της αντικαπιταλιστικής Αριστεράς στην Ευρώπη επίσης σημαίνει και την αναμέτρηση με το ερώτημα της επαναστατικής στρατηγικής σήμερα. Στην τρέχουσα συγκυρία, με την κρίση της νεοφιλελεύθερης ηγεμονίας και την επιστροφή των μαζικών κινήματων, μια περισσότερο στρατηγική προσέγγιση είναι περισσότερο από αναγκαία.

Όμως, τι σημαίνει σήμερα μια επαναστατική ακολουθία σήμερα; Στις περισσότερες περιπτώσεις είναι ως να απωθούμε το ερώτημα. Από τη μια έχουμε τις δυναμικές του κινήματος, από την άλλη, σε κάποιο απροσδιόριστο αλλά σίγουρα μακρινό στο χρόνο σημείο, θα έχουμε εργατικό έλεγχο και επανάσταση. Ερωτήματα όπως η δυνατότητα μιας αριστερής κυβέρνησης και σε ποιο βαθμό μπορεί να είναι τμήμα μιας επαναστατικής ακολουθίας αντιμετωπίζονται ως η ευθύνη των «ρεφορμιστών», με την αντικαπιταλιστική Αριστερά απλώς να αναμένει την αποτυχία τους.

Αντίθετα, θα πρότεινα να σκεφτούμε στις ευρωπαϊκές κοινωνίες το θέμα της κυβερνητικής εξουσίας όχι με όρους προοδευτικής διαχείρισης του καπιταλισμού αλλά ως πλευρά μιας διαδικασίας μετασχηματισμού.

Μια τέτοια προοπτική θα μπορούσε να συνδυάσει μια ριζοσπαστική αριστερή κυβέρνηση, βασισμένη πάνω στο αναγκαίο μεταβατικό πρόγραμμα με ισχυρά κινήματα από κάτω, κινήματα λαϊκής εξουσίας, εργατικού ελέγχου, αυτοδιαχείρισης, αλληλεγγύης, με βαθιές θεσμικές ανατροπές και εισαγωγή θεσμών δημοκρατικής συμμετοχής, εν πολλοίς μια συντακτική διαδικασία. Είναι ένας δρόμος που θα είναι αναγκαστικά άνισος, αντιφατικός και πειραματικός. Θα είναι μια διαδικασία που θα συναντήσει μεγάλες

αντιστάσεις από τις δυνάμεις του κεφαλαίου και του ιμπεριαλισμού.

Και φυσικά αυτό σημαίνει και να ανοίξουμε τη συζήτηση για το τι σημαίνει σήμερα «μαρασμός του κράτους», πάνω στο πώς μπορούμε να εισάγουμε νέες μορφές δημοκρατικού σχεδιασμού και αυτοδιαχείρισης σε αντίθεση προς τον καταναγκασμό της αγοράς, πώς να ενσωματώσουμε τις εμπειρίες και τις γνώσεις που έρχονται από τα κινήματα.

Κανείς θα μπορούσε να θέσει το ερώτημα: Γιατί να ασχοληθούμε με την πλήρη επεξεργασία μιας επαναστατικής στρατηγικής και να μην αρθρώσουμε απλώς την κριτική μας στο ρεφορμισμό; Νομίζω ότι εάν αφήσουμε τη συζήτηση για την αριστερή διακυβέρνηση στις ρεφορμιστικές τάσεις, είναι προφανές ότι θα δουν τα πράγματα μέσα από τη δική τους οπτική γωνία, την οπτική γωνία των όχι και τόσο παραγωγικών συζητήσεων για την προοδευτική διακυβέρνηση της δεκαετίας του 1990 και 2000 που οδήγησαν στις καταστροφικές επιλογές της συμμετοχής της Αριστεράς στις κυβερνήσεις Ζοσπέν και Πρόντι. Τότε, όμως, η αποτυχία θα είναι απλώς μια «αυτοεκπληρούμενη προφητεία». Δεν είναι καθόλου δεδομένο ότι θα την ακολουθήσει ο ερχομός των επαναστατικών δυνάμεων στο προσκήνιο. Μια τέτοια αποτυχία μπορεί απλώς να οδηγήσει στην ακόμη πιο αντιδραστική ανασυγκρότηση του πολιτικού συστήματος.

Επομένως, είναι πραγματικά επιτακτικό για την επαναστατική και αντικαπιταλιστική Αριστερά να σκέφτεται με όρους ενός εναλλακτικού σχεδίου και όχι απλώς μιας εναλλακτικής τοπογραφίας για την Αριστερά.

Όμως, όλα αυτά θέτουν και οργανωτικές προκλήσεις. Τι είδους οργανώσεις χρειαζόμαστε για να μπορούμε να είμαστε ικανοί να δοκιμάσουμε μια τέτοια επαναστατική διαδικασία; Το παραδοσιακό μοντέλο που αντιμετώπιζε, με τρόπο σχηματικό και μηχανιστικό, την αναμέτρηση με το ερώτημα της εξουσίας με όρους μιας στρατιωτικής λογικής, τονίζοντας πάνω από όλα την πειθαρχία, είναι φυσικά εγγενώς ανεπαρκές και επιπλέον διατρέχει τον κίνδυνο να μιμηθεί το αστικό κράτος. Είναι ανάγκη να στοχαστούμε ότι στον αγώνα για μια διαφορετική κοινωνία, που να βασίζεται σε αρχές και πρακτικές ανταγωνιστικές προς την αστική και καπιταλιστική λογική, χρειαζόμαστε οργανώσεις που αντανakλούν τις αναδυόμενες νέες κοινωνικές μορφές. Σε αντίθεση με την παραδοσιακή οπτική – σύμφωνα με την οποία οι απαιτήσεις του αγώνα και η ανάγκη για πειθαρχημένη αφοσίωση στην επαναστατική διαδικασία δικαιολογούν περιορισμούς στην εσωκομματική διαδικασία, τον περιορισμό της ελεύθερης συζήτησης και την αυστηρή ιεραρχία – θέλουμε οργανώσεις που να είναι την ίδια στιγμή εργαστήρια για την επεξεργασία νέων σχεδίων και νέες μαζικές μορφές κριτικής πολιτικής διανοητικότητας και πειραματικές διαδικασίες για την νέες κοινωνικές και πολιτικές σχέσεις. Με αυτή την έννοια, πρέπει να είναι περισσότερο δημοκρατικές, περισσότερο εξισωτικές, περισσότερο ανοιχτές, λιγότερο ιεραρχικές, λιγότερο σεξιστικές από την κοινωνία τριγύρω τους.

Ωστόσο, αυτό δεν πρέπει να θεωρηθεί μια αφηρημένη απαίτηση, αλλά ένα επείγον καθήκον που συνεπάγεται ολόκληρη τη διαδικασία της ανασύνθεσης των πολιτικών οργανώσεων. Οι σύγχρονες ριζοσπαστικές πολιτικές οργανώσεις δεν αντανakλούν μόνο τις δυναμικές της συγκυρίας και των τωρινών αγώνων. Είναι ακόμη το αποτέλεσμα μιας ολόκληρης περιόδου κρίσης και υποχώρησης του κομμουνιστικού και επαναστατικού σοσιαλιστικού κινήματος. Την ίδια στιγμή, πρέπει να αναγνωρίσουμε την πρωτοτυπία, τις δυναμικές αλλά και τα όρια των κύριων οργανωτικών μορφών που βγαίνουν από το κίνημα. Ο «οριζόντιος συντονισμός» των κινήματων, που είναι αναντικατάστατος για να δημιουργηθούν συμμαχίες και ανοιχτοί χώροι αγώνα, δεν βοηθά πάντα την αναγκαία επεξεργασία πολιτικών προγραμμάτων και συνήθως δεν επιτρέπει οποιαδήποτε συζήτηση ερωτημάτων για την πολιτική εξουσία και την ηγεμονία. Το αριστερό «εκλογικό μέτωπο» που συνήθως βασίζεται σε ένα μίνιμουμ πρόγραμμα άμεσων αντινεοφιλελεύθερων στόχων μπορεί εύκολα να πάρει τη μορφή μιας ρεφορμιστικής ατζέντας για την προοδευτική σοσιαλδημοκρατική διακυβέρνηση. Το κλασικό μοντέλο της επαναστατικής ομάδας ή σέχτας (συμπεριλαμβανομένων και των αντίστοιχων διεθνών ρευμάτων) τείνει να αναπαράγει τον

κατακερματισμό, το σεχταρισμό και μια παρωχημένη αυταρχική εκδοχή ενός «φαντασιακού λενινισμού».

Αντίθετα, το να «επαναλάβουμε τον Λένιν» σήμερα σημαίνει να στοχαστούμε με όρους μέγιστης πρωτοτυπίας, να μην προσπαθήσουμε απλώς να αναπαράγουμε ένα μοντέλο. Αυτό μπορούμε να το καταφέρουμε όχι μέσα από απλούς εκλογικούς συνασπισμούς ούτε μέσα από έναν ανταγωνισμό ανάμεσα σε πολιτικές ομάδες για την «ηγεμονία» μέσα στη ριζοσπαστική Αριστερά. Χρειαζόμαστε δημοκρατικά πολιτικά μέτωπα, την δική μας εκδοχή της στρατηγικής του Ενιαίου Μετώπου, βασισμένη πάνω σε αντικαπιταλιστικά προγράμματα, μέτωπα που μπορούν να δράσουν ως εργαστήρια νέων και ανταγωνιστικών πολιτικών σχεδίων.

Χρειαζόμαστε μέτωπα που να μπορούν να φέρνουν μαζί διαφορετικούς ιδεολογικούς προσανατολισμούς και ευαισθησίες, διαφορετικές εμπειρίες και διαφορετικές ιστορίες. Χρειαζόμαστε πολιτικές «συντακτικές διαδικασίες» της αντικαπιταλιστικής Αριστεράς, βασισμένες πάνω στην ανάγκη να ξεπεράσουμε τον κατακερματισμό και την κρίση της αντικαπιταλιστικής Αριστεράς και να ξεκινήσουμε όντως διαδικασίες ανασύνθεσης. Χρειάζεται να αποδεχτούμε πλήρως ότι οι τωρινές οργανώσεις και ρεύματα της αντικαπιταλιστικής Αριστεράς, είναι μεταβατικές, είναι πλευρές μια διαδικασίας μετασχηματισμού και συλλογικής επεξεργασίας νέων πολιτικών σχεδίων που ακόμη δεν έχουν προκύψει, ότι πρέπει να ξεπεραστούν τόσο ως προς τους οργανωτικούς όσο και ως προς τους στρατηγικούς τους όρους. Αυτό θα είναι και η αναγκαία, περισσότερο αναγκαία παρά ποτέ, αυτοκριτική μας.

Επομένως είναι αναγκαίο να ανοίξουμε αυτή τη συζήτηση, τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο, να μάθουμε από τα προχωρήματα και τα λάθη μας, να συζητήσουμε με τον πιο ανοιχτόμυαλο τρόπο τις διαφορετικές εμπειρίες, να αποφύγουμε τη σεχταριστική και γραφειοκρατική νοοτροπία και να δημιουργήσουμε όχι απλώς πεδία διαλόγου και ανταλλαγής ιδεών αλλά πραγματικά εργαστήρια ελπίδας.